

ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОШИРЕНOSTІ ПУХЛИН МОЛОЧНОЇ ЗАЛОЗИ У ДРІБНИХ ДОМАШНІХ ТВАРИН В УМОВАХ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Білий Д.Д., к.вет.н., доцент

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпропетровськ

Анотація. Проведено дослідження поширеності новоутворень молочної залози у дрібних домашніх тварин в Дніпропетровській області. Встановлено високу частоту реєстрації даної патології (становлять: у сук 28,54 – 41,57 %, кішок – 32,77 – 46,38 % від загальної кількості діагностованих новоутворень) та тенденцію до підвищення захворюваності собак та кішок на пухлини молочної залози, особливо у тих тварин, які перебувають на екологічно забруднених територіях. Найбільша ймовірність виникнення неоплазій встановлена у собак і кішок, які знаходяться у промислових містах із наявністю в них шкідливих виробництв. Таким чином, доцільно рекомендувати проводити регулярні профілактичні огляди двічі на рік у тварин, які мешкають у мегаполісах та на забруднених територіях.

Ключові слова: собаки, новоутворення, молочна залоза, поширеність, екологічна ситуація.

Актуальність проблеми. Онкологія знаходиться у центрі уваги біологічної, медичної та ветеринарної наук. Даний факт, в першу чергу, пов'язаний з тим, що на сучасний момент не розроблено високоефективних і надійних методів лікування новоутворень, особливо злоякісних. Дослідженнями доведено тісний взаємозв'язок між неоплазіями у людини та тварин. Насамперед, це стосується етіології, патогенезу, перебігу і морфологічного прояву пухлин у дрібних домашніх тварин. Такий зв'язок обумовлений рядом факторів, загальних для людини і тварин, таких як середовище існування, біологічні закономірності життєдіяльності, годівлі тощо [2, 7].

На сьогоднішній момент з розвитком ветеринарної науки накопичено певний матеріал з онкології домашніх тварин, в тому числі собак та кішок. Єдиної причини виникнення пухлин не встановлено. На сучасний момент більшість ветеринарних онкологів, морфологів і клініцистів вважають, що важливе значення мають фактори оточуючого середовища, вплив хімічних і фізичних речовин. Слід відзначити, що за даними епідеміологічних та експериментальних досліджень, домашні тварини мають чутливість до тих же канцерогенів, які спричиняють неоплазії у людини. За дії певних несприятливих чинників зовнішнього середовища новоутворення у дрібних домашніх тварин розвиваються значно швидше, ніж у людини [6, 8].

Незважаючи на значні успіхи в області фундаментальних знань, практична ветеринарна онкологія ще не досягла суттєвого зменшення показників смертності хворих тому, що пов'язано від недостатнім вивченням етіології та патогенезу раку [1, 4].

Незважаючи на достовірні прогностичні індикатори новоутворень молочної залози, біологічна поведінка неоплазій у дрібних домашніх тварин залишається важко прогнозованою, необхідні додаткові, більш точні показники для верифікації пухлин у хворих з високим ризиком рецидиву [3, 5].

Враховуючи наведене вище, а також той факт, що в організм собак та котів потрапляють ті ж шкідливі речовини, що й до людини, досить актуальним є вивчення несприятливого впливу оточуючого середовища, як обумовлюючого фактора, на розвиток новоутворень у дрібних домашніх тварин.

Завдання дослідження. Враховуючи актуальність проблеми розвитку пухлин, була поставлена мета досліджень: вивчити особливості поширеності новоутворень молочної залози у дрібних домашніх тварин в умовах Дніпропетровської області.

Матеріал та методи дослідження. Статистичний аналіз розповсюдженості пухлин молочної залози у сук та кішок проводили, виходячи із записів в амбулаторних журналах клінік ветеринарної медицини різних форм власності.

Дослідження новоутворень молочної залози включали в себе: збір анамнезу, клінічні і патоморфологічні методи. Клінічне вивчення неоплазій здійснювали за загальноприйнятими методиками. Хірургічне втручання з приводу уражень молочної залози неоплазіями проводили за

загальноприйнятими методиками. Патоморфологічне дослідження післяопераційного матеріалу здійснювали на базі кафедри нормальної та патологічної анатомії ДДАЕУ.

Результати дослідження. Проведений аналіз поширеності пухлин у дрібних домашніх тварин, в залежності від ареалу їх перебування свідчить про наступне (таблиця 1). В умовах м. Дніпропетровська ураження новоутвореннями молочних залоз було діагностовано (від загальної кількості пацієнтів з неоплазіями) у 28,54 % сук та 35,75 % кішок, в районних центрах рівень захворюваності суттєво не відрізнявся, становлячи відповідно 30,07 % та 32,77 %, в селищах був значно нижчим (складав 20,38 % у сук і 18,14 % - у кішок).

В екологічно забруднених містах (м. Дніпродзержинськ, Кривий Ріг, Марганець, Жовті Води) неоплазії молочної залози виявлені у 41,57 % сук і 46,38 % кішок, що узгоджується із доведеною на сьогоднішній момент інформацією щодо подібного впливу негативних факторів оточуючого середовища на розвиток новоутворень як у людей, так і у тварин.

Таблиця 1.

Моніторинг уражень пухлинами сук та кішок в умовах Дніпропетровської області (2012 - 2014 роки)

	м. Дніпропетровськ		Екологічно забруднені міста*		Районні центри		Селища	
	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%
Собаки								
Пухлин, всього	967	100	332	100	715	100	265	100
Неоплазії молочної залози	276	28,54	138	41,57	215	30,07	54	20,38
Кішки								
Пухлин, всього	565	100	345	100	534	100	237	100
Неоплазії молочної залози	202	35,75	160	46,38	175	32,77	43	18,14

*- м. Дніпродзержинськ, Кривий Ріг, Жовті Води, Марганець

Таким чином, можна стверджувати, що неоплазії молочної залози займають одне із ведучих місць у структурі онкологічної патології дрібних домашніх тварин.

Як свідчать отримані результати, у сук, які знаходяться у містах та районних центрах доброякісні пухлини складають близько 50 % (м. Дніпропетровськ – 53,99 %, районні центри – 46,98 %) від загальної кількості неоплазій молочної залози, тоді як у селищах даний показник значно менший (складає 40,74 %), а мінімальний (28,99 %) був зареєстрований на екологічно забруднених територіях. Відповідно, найбільша кількість пацієнтів із злоякісними новоутвореннями молочної залози виявлена у селищах (59,26 %) та у таких містах, як Дніпродзержинськ, Кривий Ріг, Жовті Води, Марганець (71,01 %), що, на нашу думку, обумовлено в першому випадку «запущеністю» процесу (несвоєчасним зверненням до спеціалістів), в другому – підтверджує суттєвий вплив на організм тварин середовища існування (таблиця 2).

Таблиця 2.

Поширеність новоутворень молочної залози у собак в різних регіонах Дніпропетровської області (2012 - 2014 роки)

Пухлини молочної залози	м. Дніпропетровськ		Екологічно забруднені міста*		Районні центри		Селища	
	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%
Доброякісні	149	53,99	40	28,99	101	46,98	22	40,74
Злоякісні	127	46,01	98	71,01	114	53,02	32	59,26
Всього	276	100	138	100	215	100	54	100

*- м. Дніпродзержинськ, Кривий Ріг, Жовті Води, Марганець

Зазначена закономірність характерна і для кішок, але при значній перевазі кількості пацієнтів із злоякісними пухлинами молочної залози. Так, в умовах м. Дніпропетровська доброякісні новоутворення були діагностовані у 25,25 % випадків, злоякісні - 74,75 %; в районних центрах – в 29,14 % і 70,86 %; селищах – 23,26 % і 76,74 %; екологічно забруднених містах – 17,5 % і 82,50 % відповідно (таблиця 3).

Розповсюдження неоплазій молочної залози у кішок в різних регіонах Дніпропетровської області (2012 - 2014 роки)

Пухлини молочної залози	м. Дніпропетровськ		Екологічно забруднені міста*		Районні центри		Селища	
	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%
Доброякісні	51	25,25	28	17,5	51	29,14	10	23,26
Злоякісні	151	74,75	132	82,50	124	70,86	33	76,74
Всього	202	100	160	100	175	100	43	100

* - м. Дніпродзержинськ, Кривий Ріг, Жовті Води, Марганець

Більшість доброякісних пухлин і дисплазій, а також злоякісних пухлин локалізувались в останніх «пакетах» молочних залоз сук та кішок. П'ята пара була уражена в 32,58 % випадків (444 тварини), четверта - 20,62 % (281 особина), третя – 19,37 % (264 пацієнта), друга – 17,75 % (242 тварини), перша – 9,68 % (132 суки і кішки). Зазначена закономірність не залежала від виду тварин і породи.

Аналіз вікового складу собак і кішок із новоутвореннями молочної залози свідчить про незначну питому вагу групи тварин у віці до 5 років – 13,21 % (180 пацієнтів), тоді як хворі тварини у віці від 6 до 12 років складали 86,79 % (1183 особин). Причому, незважаючи на прогресивну динаміку уражень у сук і кішок в останньому випадку, значна частина неоплазій була зареєстрована у віці 9 – 12 років. Середній вік дрібних домашніх тварин із пухлинними ураженнями становив $9,5 \pm 0,9$ років.

У сук та кішок спостерігалась первинна множинність пухлин. Частота випадків була різною щодо відношення доброякісних / злоякісних новоутворень. Первинна множинність частіше спостерігалась при доброякісних неоплазіях (реєстрували у 102 тварин, що становило 21,16 % від загальної кількості доброякісних неоплазій). Ці пухлини були різної гістологічної будови і виникали одночасно в різних ділянках. Значно рідше реєстрували первинну множинність за злоякісних новоутворень (діагностували у 73 пацієнтів, що складало 8,29 % від загальної кількості випадків злоякісних новоутворень).

Новоутворення при амбулаторному обстеженні тварин реєстрували у собак та кішок різних порід, а також метисів та безпорідних тварин. Питома вага чистопорідних собак, хворих спонтанними пухлинами, складала 77,2 %, метисів – 22,8%, кішок – відповідно 18,9 та 81,1 %.

Частіше серед собак неоплазії молочної залози діагностували у таких порід, як коккер-спаніель (9%), пудель (8,7 %), німецька вівчарка (8,1 %), кішок: у персів (8,6 %), британців (5,5 %), російських блакитних (2,4 %), сіамських (1,6 %), сфінксів (0,8 %).

Згідно нашим спостереженням, достовірного зв'язку між належністю до породи та захворюваністю спонтанними пухлинами не виявлено. Сприйнятливість конкретних порід собак та кішок обумовлена, на наш погляд, більшим розповсюдженням в межах області.

Таким чином, проблема канцерогенного впливу факторів оточуючого середовища актуальна та потребує подальшого вивчення з метою розробки профілактичних заходів щодо неоплазій молочної залози у дрібних домашніх тварин.

Висновки

1. Новоутворення молочної залози відносяться до найбільш розповсюдженої хірургічної патології серед дрібних домашніх тварин, становлячи у сук 28,54 – 41,57 %, кішок – 32,77 – 46,38 % від загальної кількості діагностованих новоутворень дрібних домашніх тварин.

2. Екологічна забрудненість мегаполісів та промислових міст обумовлює підвищений ризик розвитку неоплазій молочної залози і підвищення рівня їх злоякісності у домашніх компаньйонів та викликає необхідність проведення регулярних диспансерних досліджень тварин з метою раннього виявлення зазначеної патології.

Література

1. Баранов С.В. Распространение опухолей у собак и кошек / С.В. Баранов // Ветеринария. - 1991.- № 1.- С. 65.
2. Куцына О.А. Новообразования кожи у собак и кошек / О.А. Куцына // Объединенный научный журнал. – 2006. - № 5. - С. 69-72.
3. Пак Д.Д. Хирургическое лечение карциномы *in situ* молочной железы / Д.Д. Пак, Ф.Н. Усов // IV Съезд онкологов и радиологов СНГ. Материалы съезда 28сентября - 01 октября 2006 г. – Баку. - С. 132.

4. Тарасова Е. А. Дифференциальная диагностика и лечение новообразований молочной железы и кожи у мелких непродуктивных животных – автореф. диссерт. кандидат ветеринарных наук, Санкт-Петербург, 2005, 16.00.05, 168 с.
5. Терентюк, Г. С. Неоплазия молочных желез у собак в репродуктивном цикле городских популяций - территорий техногенного риска: Автореф. дис.... канд. вет. наук. - Воронеж, 2003.- 19 с.
6. Усов Ф.Н. Клиническая диагностика и выбор метода хирургического лечения при карциноме insitu молочной железы / Ф.Н. Усов, Д.Д. Пак // IV международная ежегодная конференция «Проблемы диагностики и лечения рака молочной железы» 20-22 июня 2007, С-Пб. - С.95
7. Misdorp W. Tumors of the mammary glands // Tumor in domestic animals / Ed.D. Meuten. – Iowa State Press, 2002. – Ed. 4. – P. 575-612.
8. Vail D.M. Feline lymphoma and leukemia / D.M. Vail, E.G. MacEwen // Small animal clinical oncology. - 2001. – V. 3. – P. 561-563.

**ЭКОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ РАСПРОСТРАНЕНИЯ ОПУХОЛЕЙ МОЛОЧНОЙ ЖЕЛЕЗЫ У
МЕЛКИХ ДОМАШНИХ ЖИВОТНЫХ В УСЛОВИЯХ ДНЕПРОПЕТРОВСКОЙ ОБЛАСТИ**

Белый Д.Д., к.вет.н., доцент

Днепропетровский государственный аграрно-экономический университет, г. Днепропетровск

Аннотация. Проведено исследование распространения новообразований молочной железы у мелких домашних животных в Днепропетровской области. Выявлена высокая частота регистрации данной патологии (составляет у сук 28,54 – 41,57 %, кошек – 32,77 – 46,38 % от общего количества диагностированных новообразований) и тенденция к повышению заболеваемости собак и кошек опухолями молочной железы, особенно у тех животных, которые находятся на экологически загрязнённых территориях. Наибольшая вероятность возникновения неоплазий установлена у собак и кошек, которые проживают в промышленных городах с наличием в них вредных производств. Таким образом, целесообразно рекомендовать регулярные профилактические осмотры дважды в год у животных, которые обитают в мегаполисах и на загрязнённых территориях.

Ключевые слова: собаки, новообразования, молочная железа, распространение, экологическая ситуация.

**ENVIRONMENTAL ASPECTS INCIDENCE OF MAMMARY TUMORS IN SMALL DOMESTIC ANIMALS
IN DNIPROPETROVSK REGION**

Bely D.D., k.vet.n., Associate Professor

Dnepropetrovsk State Agrarian-Economic University, Dnepropetrovsk

Summary. A study of the prevalence of breast tumors in small animals in the Dnipropetrovsk region. The high incidence of this disease registration (make: in females 28.54 - 41.57% of cats - 32.77 - 46.38% of the total number of diagnosed tumors) and tends to increase the incidence of dogs and cats in breast tumors, especially those animals who are environmentally contaminated areas. The greatest likelihood of neoplasia established in dogs and cats that are in the industrial cities of the presence of hazardous industries. Thus, it is reasonable to recommend hold regular preventive examinations twice a year in the animals that live in metropolitan areas and in contaminated areas.

Key words: dogs, cancer, breast, prevalence, environmental situation.

УДК 636.7.09.615.212:616-006.5-085

**НОВОКАЇНОВА ТЕРАПІЯ В ПОРІВНЯННІ З ІНШИМИ МЕТОДАМИ
ЛІКУВАННЯ ПАПІЛОМАТОЗУ СОБАК**

Заїка П.О., к.вет.н., доцент

Анічин А.М., ст. викладач

Харківська державна зооветеринарна академія, м. Харків

Анотація. Проаналізовано поширеність папіломатозу серед собак різних вікових та породних груп. Виявлено, що собаки всіх вікових груп і порід без виключень можуть хворіти папіломатозом. Серед великої кількості методик лікування папіломатозу ми порівнювали